

NENAD RACKOVIĆ

SLUZ I ŽUČ

ILUSTROVAO: ALEKSA GAJIĆ

Copyright © 2021, Nenad Racković
Copyright © ovog izdanja 2021, LAGUNA

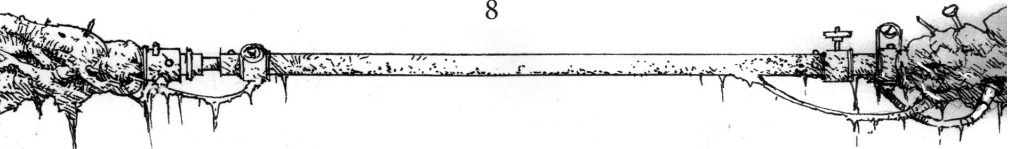
Illustration copyright © 2021, Nenad Racković

SLUZ I ŽUČ

Majka mi je umrla, za nju je to bilo prerano.

Janja bi ga ponekad izvadila iz usta da kaže: lepo mi ispričaj, ponovi ovo poslednje; hoćeš opet da te razorim, dobro... Vidi se da se baš bila zanela. Kad muškarac treba da svrši, i već malo pre toga, njemu se razum pomrači, pa ne razmišlja jasno. Moje pamćenje njenog glasa i govora proizvodi rečenicu: „Biti pička je gore nego biti glup i zao“ – koje se uopšte ne sećam, koju Janja nije nikad izgovorila, a koja je ipak potekla iz njenog načina oralnog zadovoljavanja.

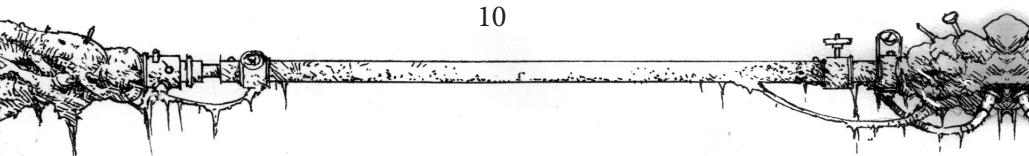
Kad mi je u poslednje vreme pušila, mogla je da primeti svoga muža gde se, iskeženih zuba svetlucavih od pljuvačke, zadubio u izbacivanje svog semena do poslednje kapi. Nakon godina nesputane telesne zajednice, kako je ona mislila, on se po završetku dana, ne gubeći reči, povlači i ide svojoj kući.

Ponekad kad mi, tek letimice, izroni njena slika, ulovim njen jezik kojim se oblizuje, onaj jezik koji razdvaja, u kojem se njeno lice odmaklo od moje kare – kao nagla i silovita reakcija na pritisak življenja u atmosferi dešavanja koja normalnoj svesti deluju potpuno nemoguće i nestvarno. To je istog trenutka skinulo magiju s mog srca i nakratko sam se osetio slobodnim, a strah je sasvim iščezao. Ostalo je potresenost u onome što se zove: sjedinjenje, a trebalo bi se zvati: uteha u užasu.

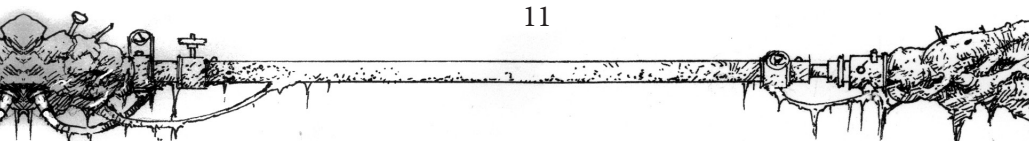
Mamu sam, po njenoj želji, sahranio u Golubincima za vreme korone, od koje je i umrla. Jasmina Racković (rođena Vojnović) osnovnu školu, gimnaziju i Filološki fakultet – Opštu književnost sa teorijom književnosti – završila je u Beogradu. Posle diplomiranja četiri godine je čekala posao tako da je tek kad je mene rodila dobila zaposlenje u opštinskoj biblioteci „Petar Kočić“. Radila je na poslovima obrade bibliotečkog materijala i kao informator u čitaonici. Postoji legenda da sam ja tu spavao na dve spojene fotelje. Posle dve godine položila je stručni bibliotekarski ispit. Kad smo već kod mrtve nam drage J., vrhunac njenog stručnog rada predstavlja izrada kompjuterskog programa BIBLIS. Program nikad nije realizovan, a u izvesnom smislu je preteča današnjeg COBISS-a. Sve u ovom životu – sve, ponavljam – košta više muke nego što je vredno. A biti među „urođenicima“ na groblju odvratna je stvar, iz pozadine onoga što o rođacima znamo vire demonski

nagoveštaji istine koji ih ponekad čine još hiljadu puta odvratnijim. Živeti znači biti uklet svekolikim postojanjem i u isto vreme biti stvorenje koje saučestvuje u toj ukletosti i produžava je. Depresija je ta, a ne ludilo, koja nas poražava, demoralizacija nas užasava, a ne bezumlje, razbijanje iluzija u umu, a ne njegovo pomućenje, jeste ono što ugrožava našu kulturu nade. Život kao umetnost je maligno beskoristan. Na četrdeset dana su me i otrovali. Jaco, toplo te i rado u naručje primamo, jer mnogo si učinila za nas. Na pola puta od onoga što jesmo, što smo mogli biti.

Ljudi ne znaju, i ne mogu da se suoče sa stvarima koje se zbivaju u ovom svetu, sa potajnim košmarima koje milioni trpe svakog dana... i sa izluđujućim paradoksom, sa košmarnom opscenošću toga da budeš nešto što ne zna šta je, a opet veruje da zna. Otkuda dolaze ti tajanstveni uticaji koji pretvaraju našu sreću u malodušnost, a naše poverenje u strah? Reklo bi se da je vazduh, nevidljivi vazduh, pun nepoznatih sila čije tajanstveno prisustvo trpimo. Budim se uz zvuke landaranja kablova lifta. Kao da lanci udaraju o zidove šahta. A u grlu me nešto nadražuje da zapevam. Zašto? Šetam se silazeći niz reku i iznenada, nakon kratke šetnje, vraćam se ožalošćen, kao da mi se kod kuće desila neka nesreća. Zašto? Je li to bila drhtavica od hladnoće koja mi je, naježivši kožu, potresla živce i pomračila duh? Je li to bio oblik oblaka, boja dana ili boja stvari, tako promenljiva, koji su minuvši, ispred mojih očiju,

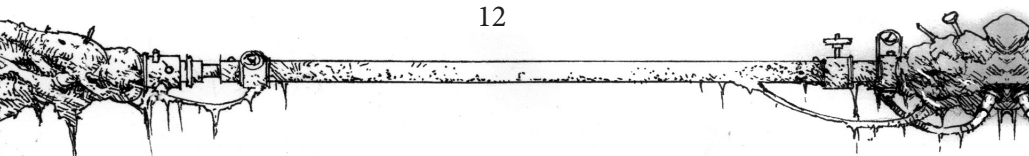

pomračili moju misao? Zar to iko zna od osoba pod maskama? Sve što nas okružuje, sve što vidimo a da ne gledamo, sve što dodirujemo a da ne osećamo, sve što susrećemo a da ne primećujemo, ima nad nama, nad našim organima, a preko njih nad našim mislima, čak i nad našim srcem, snažan, čudan i nerazjašnjiv uticaj.

Kako je duboka tajna onoga što nije vidljivo! I koliko je nevidljivost vidljivog zapravo nevidljiva? Mi je ne možemo otkriti svojim bednim čulima, svojim očima koje ne vide ono što je veoma sitno, kao ni ono što je veoma krupno, ili ono što je suviše blizu, kao ni ono što je suviše daleko: počev od stanovnika neke planete, pa do stanovnika jedne kapljice vode; ili svojim ušima koje nas obmanjuju jer nam prenose moćno šištanje u ventilima grejnih tela?

Priča bi, recimo, bila ovakva: jedan čovek tumara od zida do zida, ispušta neke nerazumljive glasove, njuši povremeno, i onda krik. Kažu da su prvi znaci kovida 19 nedostatak mirisa i ukusa. Nikakve promene! Moje je stanje zaista neobično. Čim se počne približavati veče, mene obuzima neshvatljiv nemir, kao da noć skriva u sebi neku strašnu pretnju. Večeram brzo, zatim pokušavam da čitam, jedva razaznajem slova; šetam po stanu uzduž i popreko pod pritiskom neke nejasne i neodoljive strepnje, strepnje od potpune slobode.

Oko deset sati odlazim do vrata, okrećem dva puta ključ u bravi i spuštam rezu; obuzima me strah... od čega? Do sada se nisam bojao... otvaram garderober,

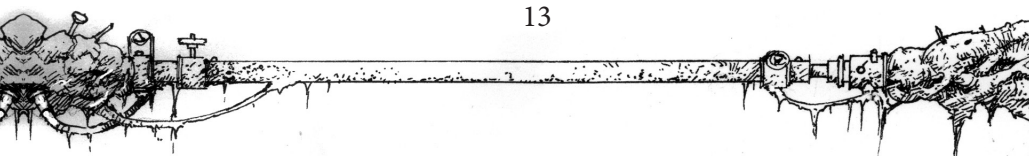

virim pod krevet; osluškujem... osluškujem... šta? Zar to nije čudno, da jedna obična vakcina, malo propratnih efekata, neki neznatan poremećaj u tako osetljivom i nesavršenom funkcionisanju naših organa, može čoveka toliko da nadraži? Stavljam oblogu od komovice, zatim ležem i očekujem san kao što se očekuje krvopija. Očekujem sa strahom njen dolazak; srce mi ubrzano kuca, a noge drhte, celo mi se telo tresu u vrelini postelje sve do trenutka kada iznenada zapadnem u san, kao što čovek pada u ponor i davi se u vodi koja ne otiče. Ne osećam da dolazi kao ranije, sada kao da se skriva, kao da me vreba da me ščepa za vrat, da mi zatvori oči, da me uništi.

Opšta pozadina je i dalje bila ista, isto ono košmarno prostranstvo, ali sam ga sada posmatrao kao da se nalazim na izvesnom odstojanju, izvan sna. Bilo je to zapravo više kao da gledam film nego da sanjam i, na neki način, ti snovi mi nisu delovali kao da su zaista moji. Zaključio sam da je moja majka moja stvar...

Ne – to je mora. Osećam da ležim i da spavam... osećam i znam to... ali osećam i to da mi se neko približava, da me gleda, da me pipa, da se penje na moj krevet, da slini nad mojim udom, da črčka i prčka, da mi onda grebe glavić svojim seljačkim rukama, da me čupa... čupa za dlake... svom snagom da bi me probudio.

A ja se borim, ali me obuzima ona strašna nemoć koja nas parališe u snovima; hoću da vičem – ne mogu; hoću da se pomaknem – ne mogu; pokušavam sa strašnim naporom, dašćući, da se okrenem i zbacim to biće

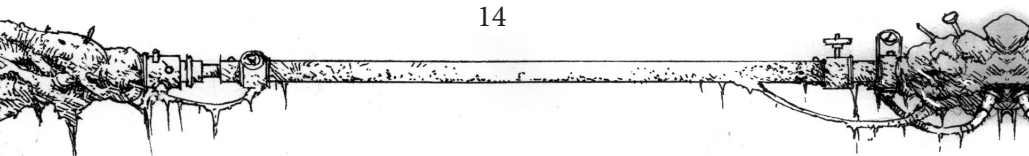

koje me muči i gnjavi – ne mogu! Najednom se budim izbezumljen, obliven znojem. Palim svetlo. Sâm sam!

Posle ove krize, koja se ponavlja svake noći, spavam mirno do zore.

Vreme će pokazati sve, pa možda čak i to da vreme ne postoji. Ništa ne dolazi samo od sebe. S neba ipak samo beli prah pada. Moje stanje se pogoršalo. Šta se to dešava sa mnom? Ni sirće ni trljanje ledom ništa ne pomažu. Da bih izmorio svoje telo, ionako već umorno, pošao sam da se prošetam do poreske uprave u Despota Stefana da bih overio prijavu za utvrđivanje obaveze doprinosa – obrazac: PPD-SU. Nadao sam se da će mi svež vazduh, lak i blag, pun mirisa zime i snega, uliti u vene novu krv, a u srce novu snagu. Zatim sam išao do Komercijalne banke, ali sam se opet zajebao pošto sam došao bez listinga. Onda sam zaokrenuo prema Gospodara Vučića pa Južnim bulevarom, iliti Bulevarom Severne armije.

Obuzela me je iznenada drhtavica; to nije bila obična drhtavica koju izaziva zima, nego neka čudnovata drhtavica pomešana sa zebnjom. Ubrzao sam korak, uznemiren što sam u ovom kraju. Uplašila me je bez razloga neka aleja neobično visokog drveća čiji su vrhovi zatvarali ledeni kostur između neba i mene. Odjednom mi se učinilo da neko ide za mnom, da mi je za petama, da je tako blizu da bi mogao da me dodirne. Naglo se okrenuh. Bio sam sâm. Video sam iza sebe

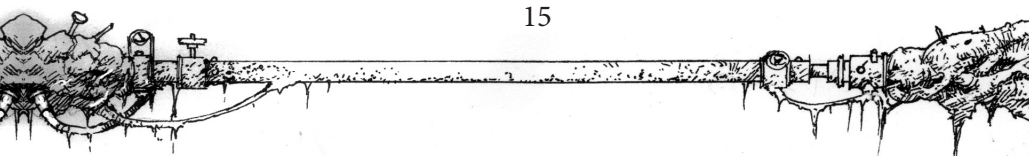

samo ravnu i široku aleju koja je bila prazna, strahovito prazna, i gubila se u daljini isto tako strašna.

Zatvorih oči. Zašto? Počeo sam da se vrtim na jednoj nozi što sam brže mogao, kao pravi skejter. Umalo ne padoh; otvorih oči; drveće je igralo oko mene; zemlja se ljuljala, morao sam da sednem. Zatim, ah, nisam više znao kojim sam putem došao! Neobična misao! Neobično! Neobična misao! Nisam više ništa znao. Pošao sam nadesno i našao se na trim-stazi usred Šumica. Nešto niže je put vodio ka kancelariji javnog beležnika kod koga sam zaključio kupoprodajni ugovor sa kupcima maminog stana. Ovde nije bilo ničeg. Možda je ipak bilo nečeg. Oko tog ogoljenog parčeta zemlje nalazilo se samo đubre: smrznute novine uništene vremenom i padavinama; smeđe kese raspadanjem svedene u prvobitnu kašu; kao i neki otpadak koji je bio maltene svež i kojem su predstojali promene i truljenje.

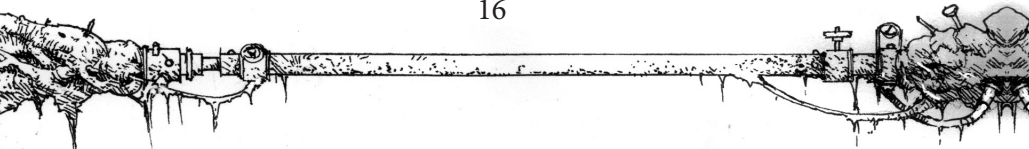
Noć je bila tama onostranog sveta. Duvao je vetar zvani Polarna svinja. Kroz sneg na golim ušima ne dopire spolja do tebe više nikakav šum. Ono što je sada glasno, jedino si ti sam. Ti čuješ kad ti se sklapanju oči.

U zoru sam primetio da telefon ne radi, pošto su žice bile iščupane iz zida i sada su ležale na podu kao iskrzani kraj biča za kažnjavanje. Šta god da sam sebi rekao, osećao sam se sve gore i gore sa svakim korakom koji sam činio. Osećao sam kao da se velika jama, o kojoj prethodno ništa nisam znao, otvara i širi sve više, i

da će prilično uskoro čitav svet potonuti u nju. Možete misliti da je ovo malo preterano, ali upravo je osećaj da sam kompletno odsečen i bespomoćan bio najgori u svemu; a činjenica da je u suštini to bilo besmisleno jer nisam želeo da me iko zove samo je sve činila još gorim. Bio sam svestan najužasnijeg smrada plesni i nečeg hladnog nalik licu što je naleglo na moje i počelo po njemu lagano da se kreće. Pripilo se uz moje grlo kao neka pijavica. Povraćao sam iz sebe svoj život u kristalnom obliku sintetičke strukture prostora. Smrvljen, slomljen i uništen da se nisam mogao maknuti. Nakon što su mi se slegle dlačice na zadnjem delu vrata, legao sam i pao u jedan od mojih strašnih snova. Iz njega me je za oko dva sata trgnuo avetinjski poziv.

Kad sam napokon došao k sebi, osetio sam veliku žeđ. Prozori su bili oči bezdušnih. Upalio sam svetlo i pošao prema stolu gde je stajao bokal. Podigao sam ga i nagnuo nad svoju čašu; iz njega ništa nije poteklo. Bio je prazan. U tom trenutku nisam ništa shvatio, zatim odjednom osetih takvo uzbuđenje da sam morao da sednem ili, bolje, da se srušim na stolicu. Zatim naglo ustadoh i pogledah oko sebe, ponovo sam seo izgubljen od iznenađenja i straha gledajući u svu prozirnost nasleđenog bokala s čirakom. Posmatrao sam ga uporno želeći da nešto otkrijem. Ruke su mi drhtale. Neko ga je, znači, popio naskap. Ko? Ja? Bez sumnje ja. To sam mogao biti samo ja. Znači, bio sam mesečar i živeo sam, a da to nisam znao, onim dvostrukim

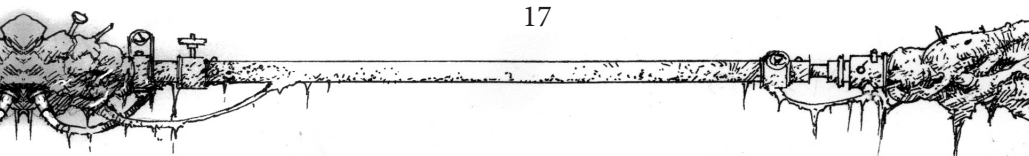
misterioznim životom koji nas navodi na sumnju da u nama postoje dva bića ili da neko neobično biće, nepoznato i nevidljivo, oživljava u nama kada je naš duh umrtvljen, a naše telo zarobljeno jer mora da se pokorava onom drugom biću, kao što se pokorava nama, i više nego nama.

Neko kao ja, a ne znaš koje ja! Da li ono koje sve objašnjava ili je to ono drugo koje se smeje svim tim budalaštinama, ali je zato uplašeno do srži.

Oh! Nije mi dobro. Ko može da shvati moj užasan strah? Ko može da shvati uzbuđenje čoveka koji sa užasom gleda kroz staklo praznog bokala. Zamislite čoveka koji spava i koga neko hoće da ubije. On se budi s nožem u plućima, krklja sav obliven krvlju, ne može više da diše, umire, a ništa ne shvata – eto, to je! Tako sam ostao sve do ponoći ne usudevši se da ponovo legnem u krevet.

Stavio sam vilicu i očešljao kosu. Odeća je bila spremna još od ranog jutra. Danas postojiš, sutra više ne. Danas živiš s nekom osobom, sutra sa sećanjem na nju. Juče si koristio nešto, sutra možeš s tim da se slikaš. Ali, da li sam to bio ja? Ko sam? Ko? Počinjem da ludim! Ko će me spasti? Sve je po starom.

Preduzimam čudnovate opite. Zaista sam lud! Pa ipak! Pobrinuo sam se da čirak, koji ću verovatno ugraditi u neko svoje umetničko delo, obmotam čistim krpama držeći ih nogama, i da ovaj moj novi ukras zavežem uzicama od iskidanih krpa i onda

pokušam nekako na silu da ga otčepim. Oh, bože! Neće... Vraćaju mi se stara priviđenja. Saučešća, priče, sve same legende.

Jedna od njih me je neobično uzбудila. Vesna iz Pazove tvrdi da se noću na Banstolu čuje kako neko govori, osim toga da se čuje kako mekeću dve koze, jedna jače, a druga slabije. Oni koji ne veruju tvrde da su to krikovi mračnih duša sa verovanjima suviše nastranim za zdravi društveni poredak oko njih. A neki seljaci koji su zakasnili kleli su se da su sreli maltene vanzemaljca koji je lutao po parlogu kraj prilaznog puta. Nikad mu niko nije video glavu jer ju je pokrivaio svojim skafanderom. Sa sobom je vodio jarca sa likom čoveka i kozu sa likom žene. I jarac i koza imali su dugu belu kosu, razgovarali su na nekom stranom jeziku svađajući se neprestano. Kad bi prestali da govore, počinjali su da laju iz sve snage.

Rekoh sestri: „Zar vi u to verujete?“ Ona zakrešta: „Ne znam.“

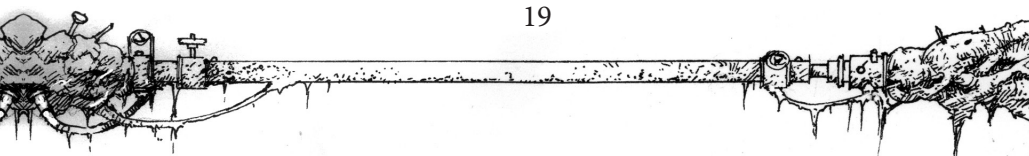
Da li sam ostao pri čistoj svesti? Niko ne zna ko je ko i šta hoće, kao što niko ne plače zbog ne znam kakve nesreće, već zbog nečega u životu samom, nečega što se otkriva kada pokušavamo da budemo u društvu drugih ljudi. Ono što se posle pogreba dogodilo tako je glupo da mi se muti u glavi kad na to pomislim. Doživeo sam neke stvari koje su me veoma uznemirile. Sam sebi izgledao sam ismejan, i postao sam sasvim bespomoćan. Najednom sam, u nemoćnom besu, osetio potrebu da nešto napišem o svojoj majci.

13. januar

Sreda. Šetao sam ulicama. Pucnjava i zastave zabavljaju me kao da sam neko dete. Umesto da se zadovoljimo običnim rečima: „ludilo, kaos, pokolj do koske, idemo“... Zamišljamo odmah da se radi o strašnim tajnama i o natprirodnim silama.

Zaista je glupo stado ovaj narod, čas besmisleno strpljivo, a čas svirepo razjareno. Oni koji njima upravljaju isto su tako glupi jer se ne pokoravaju ljudima, nego okolnostima... Pomislio sam na praseće pečenje, špikovanu plećku, na pivo, policajce na motorima, duvačke orkestre i čitav pregršt drugih stvari koje su bile oličenje običnosti i korisnosti.

Ono što stvarnost donosi na ulice upravo je dokaz i proizvod te situacije. Suviše ljudi odbija da se vakciniše, i to u svetu u kojem ništa nije sigurno, jer je i svetlo iluzija, jer je i zvuk iluzija. Nisam pozvan da procenjujem razmere te patologije, ali takva manifestacija straha očigledno prevazilazi moje moći zapažanja. Nisam čuo korake... Bio je to hod mrtvacu. Ono što nisam rekao o svima nama. Lekcije iz merenja kloakalnih sila. Vreme kao protok otpadnih voda. Izmet kosmosa, skatologija stvaranja. Ništavljenje sopstva. Ostavinska rasprava. Čitava ta pogana integracija svih stvari, i umetnički proizvod, sve se to davi u kaljugama tmine. U svim

pričama moja baka je anđeo. A moja majka je uvek njeno jedino dete. One su bile te nametljive utvare koje su me noćima proganjale.

Boravak ovde nosi iskušenja izazvana avetima prošlosti i predrasudama na koje nisam navikao.

Janja je stajala na pola prvog stepeništa, kao da me je čekala. SENJAK JE CEO!!! – pisalo je preko železnikog mosta iznad nas.

Na sebi je imala belu bluzu koju bi neki iz generacije moje majke okarakterisali kao „droljastu“, jarkocrvenu suknju i odgovarajuće cipele sa visokom štiklom u istoj boji. Čarape su joj se nežno presijavale, kosa blistala, a i lice joj je, mora se reći, prosto zračilo.

„Sve je tiho, kao u grobu“, rekla je.

„Janjče!“ , uskliknuo sam i zagrlio je i poljubio. Bilo mi je nemoguće da uradim bilo šta drugo.

„Idi kupi pivo, ali samo četiri“, rekla je. „Ne, dođi gore da ti ipak dam pare... Moraš još nešto da mi uzmeš.“

Ponovo sam je poljubio.

„Provela sam prepodne sa Ivanom kupujući odeću koju zaista ne mogu da priuštim, bila sam kod frizera, i samo sam tako sedela na trgu, smejala se svemu. Ivanin bivši muž je otišao za vikend, a poveo je i decu...“ Pošli smo gore, ruku podruku, iako sam i dalje nosio svoju platnenu torbu. Mi svi nosimo maske, a oko nas sve maske padaju. Kada sam se zaustavio na spratu da pogledam jednu biljku na kojoj su bila tri divna, tek procvetala pupoljka, video sam, jasno sam video,